

2.3.2 Αξιολόγηση των στρατηγικών κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ της ΠΔΕ της θεματικής ενότητας: χωροταξική οργάνωση της περιφέρειας – ανάπτυξη και φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

Ως στόχος προτεραιότητας του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ σε ό,τι αφορά την προστασία και ανάδειξη-αξιοποίηση της πολιτιστικής και φυσικής κληρονομιάς της ΠΔΕ τίθεται η **προστασία και ανάδειξη των φυσικών οικοσυστημάτων και τοπίων, των αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων και μνημείων**, πολλά από τα οποία είναι εθνικής και διεθνούς σημασίας, **με δημιουργία ενιαίων δικτύων πολιτιστικών διαδρομών και φυσικού περιβάλλοντος κατά ενότητες παράκτιες και ορεινές**¹.

Ειδικότερες κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ στον ίδιο τομέα είναι:

- Η ορθολογική διαχείριση και προστασία των υδάτινων πόρων κατά κύριο λόγο στις ΠΕ Αιτ/νίας και Ηλείας, που παρουσιάζουν τα σημαντικότερα αποθέματα, με στόχο την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των επιφανειακών υδάτων, τον περιορισμό της εκμετάλλευσης των υπόγειων υδάτων, την προώθηση έργων κατασκευής λιμνοδεξαμενών, ταμιευτήρων, ενεργειακή αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού και ιδιαίτερη αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τις εκτροπές των ποταμών Αχελώου και Εύηνου.
- Η ανάπτυξη ήπιων παραγωγικών δραστηριοτήτων συμβατών με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (οικοτουρισμός, βιολογική γεωργία, πολιτιστικές δραστηριότητες κ.α.), καθώς και η ελεγχόμενη άσκηση της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας.
- Η προστασία αξιόλογων τοπίων της φύσης, αξιόλογων αγροτικών τοπίων, δασών, παράκτιων ζωνών κ.α. από διασπορά δραστηριοτήτων, πυρκαγιές, ανοιχτή εξόρυξη κλπ.
- Η προστασία του περιβάλλοντος από αστικούς και βιομηχανικούς ρύπους και από γεωργικά απόβλητα². Επιπλέον, γίνονται προτάσεις χωροθετήσεων-παρεμβάσεων που θα συμβάλλουν στη διεύρυνση του ρόλου της ΠΔΕ και στην προσέλευση ειδικών κατηγοριών επισκεπτών³.

Η **Ε.Ε.** αποτελεί πρωτοπόρο στην περιβαλλοντική προστασία τόσο για λόγους διατήρησης των οικοσυστημάτων και των φυσικών πόρων, όσο και για λόγους προώθησης της τεχνολογικής εξέλιξης και καινοτομίας. Ήδη η **στρατηγική «Ευρώπη 2020»** για μια έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, απεικονίζει ακριβώς τις προσπάθειες της ΕΕ για τη διεύρυνση του στρατηγικού οικοσυστημικού και τεχνολογικού πλεονεκτήματός της έναντι των υπολοίπων χωρών. Στον πυρήνα της στρατηγικής αυτής βρίσκονται η αποδέσμευση της οικονομικής ανάπτυξης από την χρήση των φυσικών πόρων, η αποτελεσματικότερη διαχείριση των πόρων και ο μετασχηματισμός της οικονομίας κατά την παραγωγή και την κατανάλωση.

Τόσο το **Γ ΚΠΣ** όσο και το **ΕΣΠΑ**, έχουν ως κατευθυντήριες αρχές την προστασία και διαχείριση του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, μέσα από δράσεις διαχείρισης των θεσμοθετημένων και μη περιοχών, εισαγωγή της περιβαλλοντικής παραμέτρου σε κάθε επίπεδο σχεδιασμού και σε κάθε παραγωγικό τομέα, καθώς και μέσω της ενημέρωσης και κατάρτισης των εργαζομένων/επιχειρηματιών/κατοίκων. Επιπλέον, στα πλαίσια της ενσωμάτωσης των ευρωπαϊκών πολιτικών στον εθνικό σχεδιασμό, τα τελευταία χρόνια εμπλουτίστηκε ιδιαίτερα το **θεσμικό πλαίσιο** στην κατεύθυνση της προστασίας και διαχείρισης του φυσικού κυρίως περιβάλλοντος.

Με βάση τα παραπάνω διαπιστώνεται συνάφεια των συγκεκριμένων κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ με τις αντίστοιχες ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές και στρατηγικές σχεδιασμού. Ωστόσο, το θεσμοθετημένο ΠΠΧΣΑΑ δεν είχε συμπεριλάβει ορισμένες πολιτικές και κατευθύνσεις προστασίας

¹ Αρχαία Ολυμπία, Αρχαία Ήλιδα, Αγία Λαύρα, Μέγα Σπήλαιο, Μεσολόγγι, αρχαιολογικοί χώροι Θέρμου, Στράτου, Ναυπάκτου, Καλυδώνος, Οινιάδων, παράκτια περιοχή Κυλλήνης, παράκτια περιοχή Αμβρακικού, περιοχή λίμνης Καιάφα, κοιλάδα του Αλφειού, αισθητικά δάση Καλαβρύτων και Σελέμνου Πατρών, δάση Στροφυλιάς, Φολόης, Φράξου, φαράγγια Βουραϊκού, φυσικές και τεχνητές λίμνες Αιτ/νίας – Τριχωνίδα, Λυσιμαχεία, Οζερός, Αμβρακία, Κρεμαστών, Καστρακίου, Στράτου, υδροβιότοποι Ramsar Μεσολογγίου, Κοτυχίου κλπ

² Ιδιαίτερα σημειώνονται οι επιπτώσεις των ρύπων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων των πεδιάδων Άνω και Κάτω Αχελώου

³ Διεθνής Ακαδημία Ελευθερίας, Κέντρο Φυσικής Ιστορίας και Διαχείρισης Φυσικών Πόρων στο Μεσολόγγι, με εξειδίκευση στο υδάτινο δυναμικό και ένταξη του Μεσολογγίου σε διεθνές δίκτυο πόλεων που διαθέτουν ευαίσθητα υδάτινα οικοσυστήματα.

Διαβαλκανικό κέντρο παραδοσιακών βιομηχανικών-βιοτεχνικών προϊόντων και προϊόντων χειροτεχνίας Αγρινίου, με εξειδίκευση στην ανάδειξη, αξιοποίηση της βιομηχανικής ιστορίας της χώρας και με δικτύωση σε επίπεδο Βαλκανίων.

Διεθνές πολιτιστικό, συνεδριακό, αθλητικό κέντρο Αρχαίας Ολυμπίας, Αρχαίας Ήλιδας και διεθνές ινστιτούτο Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας-Κέντρο Ολυμπιακής ευαισθητοποίησης.

Πολιτιστικό κέντρο – μουσείο Ελληνικής Μυθολογίας στην ευρύτερη περιοχή Πύργου-Αμαλιάδας, Αρχαίας Ολυμπίας – Ήλιδας.

Διεθνές πολιτιστικό-εκθεσιακό κέντρο Αντιρρίου με εξειδίκευση στην προβολή των μεγάλων τεχνικών έργων (σύγχρονων και ιστορικής αξίας), σε συσχέτιση και συνεργασία με το προτεινόμενο Διεθνές Εκθεσιακό και Συνεδριακό κέντρο Πατρών.

Διεθνές Εκθεσιακό και Συνεδριακό κέντρο Πατρών που θα εξειδικεύεται στον πολιτισμό, τις νέες τεχνολογίες και το ηλεκτρονικό εμπόριο.

και διαχείρισης του φυσικού κυρίως περιβάλλοντος, που εισήχθησαν ως όροι εντός της τελευταίας δεκαετίας (π.χ. ΑΠΕ, τοπίο κλπ).

Διαπιστώσεις και αξιολογήσεις:

α) Σε ό,τι αφορά την στρατηγική κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ για προστασία και ανάδειξη του φυσικού περιβάλλοντος, από τη θεσμοθέτησή του το 2003 έχει εμπλουτιστεί το θεσμικό πλαίσιο προστασίας και διαχείρισης του περιβάλλοντος κυρίως με το νόμο για την βιοποικιλότητα⁴ (Ν.3937/2011, ΦΕΚ 60 Α'), το νόμο για την περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων και δραστηριοτήτων (Ν.4014/2011, ΦΕΚ 209 Α'), το ΠΔ για τους μικρούς νησιωτικούς υγρότοπους (ΦΕΚ ΤΑΑΠΘ 229/2012), αλλά και οριζοντίου τύπου μέτρα για τις περιοχές του Δικτύου Natura 2000 που περιγράφονται στα ΕΠΧΣΑΑ για τις Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας, τις υδατοκαλλιέργειες, τη Βιομηχανία, τον Τουρισμό, κ.ά και στο κείμενο της τελευταίας εναρμόνισης της Οδηγίας 2009/147/ΕΚ (ΦΕΚ 415/Β/23.02.2012). Στο υπάρχον ΠΠΧΣΑΑ δεν καταγράφονται σαφείς δράσεις για την προστασία και διατήρηση του τοπίου και των στοιχείων του τοπίου, αλλά περισσότερο κατευθυντήριες προστατευτικές αρχές (π.χ «Προστασία αξιόλογων τοπίων της Φύσης, αξιόλογων αγροτικών τοπίων, δασών, παράκτιων ζωνών, κ.α. από διασπορά δραστηριοτήτων, πυρκαγιές, ανοιχτή εξόρυξη κ.λπ.», «Ως στόχος προτεραιότητας στο επίπεδο της περιφέρειας τίθεται η προστασία- ανάδειξη των φυσικών οικοσυστημάτων και τοπίων...», κ.ά). Εξάλλου την περίοδο εκείνη απουσίαζε ένα σαφές εθνικό θεσμικό πλαίσιο για την προστασία του τοπίου - κενό που καλύφθηκε το 2010 με τον Ν.3827/2010 (ΦΕΚ 30 Α') «Κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης του Τοπίου». Διατάξεις σχετικές με την προστασία του τοπίου υφίστανται επίσης και στον Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις».

Συνέπεια της εφαρμογής του θεσμικού πλαισίου και των ευρωπαϊκών και εθνικών πολιτικών είναι η θεσμοθέτηση στην ΠΔΕ δύο επιπλέον Ζωνών Ειδικής Προστασίας με βάση την Οδηγία 2009/147/ΕΚ και τεσσάρων σημαντικών Εθνικών Πάρκων (συνολικά σήμερα απαντώνται 24 Ειδικές Ζώνες Διατήρησης και 12 Ζώνες Ειδικής Προστασίας για την ορνιθοπανίδα).

Επιπλέον, δράσεις και έργα που έχουν γίνει/προκηρυχτεί είναι η σύνταξη του κτηματολογίου για το σύνολο της χώρας (Κτηματολόγιο Α.Ε., 2012. Ανάπτυξη Υποδομής Χωρικών Δεδομένων Μεγάλης Κλίμακας (1:5.000) για τις Χερσαίες Προστατευόμενες Περιοχές του Δικτύου «Natura 2000»), η Εποπτεία και Αξιολόγηση της Κατάστασης Διατήρησης ειδών και τύπων οικοτόπων στην Ελλάδα (ΥΠΕΚΑ 2012), η σύνταξη του Σχεδίου Εθνικής Στρατηγικής για την βιοποικιλότητα και του Σχεδίου Δράσης για την πρώτη πενταετία εφαρμογής της Στρατηγικής.

β) Σε ό,τι αφορά την προστασία και ανάδειξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος της ΠΔΕ, δεν έχουν πραγματοποιηθεί αρκετές δράσεις, πέραν της κήρυξης δύο νέων αρχαιολογικών χώρων και έργων ανασυλώσεων μνημείων/ναών, καθώς και ανάδειξης αρχαιολογικών χώρων, στα πλαίσια του ΕΣΠΑ, τα περισσότερα από τα οποία είναι σε αρχικό στάδιο (ένταξη/έγκριση/υποβολή). Επισημαίνονται οι μεγάλες καθυστερήσεις στην εφαρμογή της μελέτης ανάδειξης της Αρχαίας Ολυμπίας, καθώς και η αποκατάσταση του τοπίου μετά τις πυρκαγιές του 2007. Επιπλέον, λόγω της μεταγενέστερης του θεσμοθετημένου ΠΠΧΣΑΑ Ευρωπαϊκής Σύμβασης του τοπίου, σε ό,τι αφορά αξιόλογους ιστορικούς τόπους και τοπία της ΠΔΕ, δεν έχουν προβλεφθεί μέτρα προστασίας και ανάδειξής τους.

Επιπλέον, δεν υπάρχουν νέες κηρύξεις παραδοσιακών οικισμών, αν και υπάρχουν οικισμοί που θεωρούνται αξιόλογοι στο σύνολό τους ή σε τμήματά τους. Σχετικά με την ίδρυση Δικτύου Παραδοσιακών Οικισμών, η οποία ενδεχομένως θα αποφασιζόταν στο Συνέδριο Παραδοσιακών Οικισμών Δυτικής Ελλάδας, όπως αναφερόταν στο Π.Π.Χ.Σ.Α.Α., δεν υπάρχουν πληροφορίες που να το επιβεβαιώνουν, με αποτέλεσμα να χάνεται μια ευκαιρία βιώσιμης διαχείρισης των όποιων πόρων για την ανάδειξη και προστασία του πολιτιστικού περιβάλλοντος.

⁴ Με τον Ν.3937/2011 (ΦΕΚ 60/Α/31.03.2011) «Διατήρηση της βιοποικιλότητας και άλλες διατάξεις», πλέον, χερσαίες, υδάτινες ή μικτού χαρακτήρα περιοχές, μεμονωμένα στοιχεία ή σύνολα της φύσης και του τοπίου, μπορούν να αποτελέσουν αντικείμενα προστασίας και διατήρησης λόγω της οικολογικής, γεωμορφολογικής, βιολογικής, επιστημονικής ή αισθητικής σημασίας τους. Οι προστατευόμενοι βιότοποι χαρακτηρίζονται πλέον ως: 1. Περιοχές απόλυτης προστασίας της φύσης, 2. Περιοχές προστασίας της φύσης, 3. Φυσικά πάρκα, 4. Περιοχές προστασίας οικοτόπων και ειδών, που διακρίνονται σε Ειδικές Ζώνες Διατήρησης, Ζώνες Ειδικής Προστασίας και Καταφύγια Άγριας Ζωής, και 5. Προστατευόμενα τοπία.

Επιπλέον, για την προστασία και διαχείριση της βιοποικιλότητας χρηματοδοτήθηκαν μια σειρά από δράσεις [βλ. Κόκκινο Βιβλίο Απειλούμενων Ζώων της Ελλάδος, Κόκκινο Βιβλίο των σπάνιων και απειλούμενων φυτών της Ελλάδας (2009), 2^η Έκθεση εφαρμογής της Οδηγίας 92/43/ΕΚ (2007), Καθορισμός μεθοδολογίας και σύνταξη προδιαγραφών για την αξιολόγηση περιοχών και τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας με πιλοτική εφαρμογή σε 10 περιοχές (2004), Πρόγραμμα Επαναξιολόγησης 69 Σημαντικών Περιοχών για τα πουλιά για τον χαρακτηρισμό τους ως Ζωνών Ειδικής Προστασίας της ορνιθοπανίδας (2009)].

γ) Στην Τρίτη Προγραμματική Περίοδο του Γ ΚΠΣ (2000-2006) ένα ιδιαίτερο μέγεθος πόρων αξιοποιήθηκε στην κάλυψη των αναγκών της ΠΔΕ σε βασικές υποδομές διαχείρισης, κυρίως υγρών αποβλήτων και στερεών απορριμμάτων, ενώ δόθηκαν κίνητρα για την ενίσχυση των περιβαλλοντικών και ενεργειακών επενδύσεων από τις επιχειρήσεις. Την τρέχουσα Προγραμματική Περίοδο (2007-2013) οι κύριες προτεραιότητες των περιβαλλοντικών παρεμβάσεων του ΕΣΠΑ, όπως χρηματοδοτήθηκαν μέσα από το Τομεακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα ΕΠΠΕΡΑΑ (Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη») και τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα (αλλά και τους πόρους του Πράσινου Ταμείου και του LIFE+) εστιάζονται στους τομείς:

- Προστασία υδατικού περιβάλλοντος.
- Διαχείριση στερεών απορριμμάτων.
- Προστασία και διαχείριση φυσικού περιβάλλοντος.

Το ΥΠΕΚΑ προχώρησε στην κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας. Ολοκληρώθηκε το Εθνικό Δίκτυο Παρακολούθησης της ποσοτικής και ποιοτικής κατάστασης των επιφανειακών και υπόγειων υδάτων. Προωθήθηκαν δράσεις προστασίας των ευαίσθητων υδάτινων συστημάτων (βλέπ. Κεφ. Α.1.1.α.6-3.5).

γ) Ιδιαίτερη μέριμνα δόθηκε στα πλαίσια του Γ ΚΠΣ και του ΕΣΠΑ στην προσπάθεια συστηματοποίησης της περιβαλλοντικής παρέμβασης στον τομέα της γεωργίας. Επιπλέον, προωθείται η εφαρμογή της ΚΑΠ και η ενίσχυση των βιολογικών καλλιιεργειών. Σε ό,τι αφορά την προώθηση του οικότουρισμού, δεν έχει υιοθετεί παροχή μεγαλύτερων κινήτρων σε ανάλογες επιχειρήσεις.

δ) Σε ό,τι αφορά την προστασία του περιβάλλοντος από φυσικές καταστροφές, **πρέπει να δοθεί έμφαση στις καταστροφικές πυρκαγιές στην Ηλεία και την Αχαΐα το 2007, που επηρέασαν τη διαφοροποίηση ιεράρχησης των προτεραιοτήτων στόχευσης και δράσης προς την κατεύθυνση αντιμετώπισης τέτοιων κινδύνων, ειδικά εφόσον δημιούργησαν πρόσφορο έδαφος σε επόμενες φυσικές καταστροφές (λόγω της διάβρωσης του εδάφους κλπ).** Επιπλέον, επισημαίνεται η απουσία έργων και δράσεων στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από παράνομες εξορύξεις.

ε) Σε σχέση με την διαχείριση των στερεών απορριμμάτων θα πρέπει να σημειωθεί ότι η εφαρμογή του Εθνικού Σχεδιασμού για την Διαχείριση των Στερεών Αποβλήτων, όπως εξειδικεύεται σε Περιφερειακό Επίπεδο μέσα από τους γενικότερα εγκεκριμένους Περιφερειακούς Σχεδιασμούς Διαχείρισης Αποβλήτων, πραγματοποιήθηκε μέσα από έργα υποδομής που αφορούσαν κυρίως ΧΥΤΑ και Σταθμών Μεταφόρτωσης, το κλείσιμο και την αποκατάσταση Χώρων Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Απορριμμάτων και σε ένα μικρό ποσοστό την δημιουργία Μονάδων Επεξεργασίας Στερεών Απορριμμάτων. Βέβαια, στον τομέα αυτό, παρατηρείται σημαντική υστέρηση και καθυστέρηση στην υλοποίηση ανάλογων έργων που οφείλεται κατά κύριο λόγο στην δημιουργία εξασφάλισης κοινωνικής συναίνεσης για την χωροθέτηση υποδομών διαχείρισης στερεών απορριμμάτων, αλλά και στην έλλειψη επενδυτικού ενδιαφέροντος για την κατασκευή και λειτουργία μονάδων επεξεργασίας απορριμμάτων.

στ) Σε ό,τι αφορά τους τομείς που δεν είχε προβλέψει το ΠΠΧΣΑΑ, η υφιστάμενη κλιματολογική κατάσταση (βλ. ηλιοφάνεια, αιολικό δυναμικό, υδραυλικό δυναμικό, κ.ά), **έχει οδηγήσει στην ανάπτυξη ενός σημαντικού αριθμού επενδύσεων έργων Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας.** Επιπλέον, στην ΠΔΕ απαντώνται οι 2 από τις 3 θαλάσσιες περιοχές, στις οποίες θα παραχωρηθούν τα δικαιώματα έρευνας και εκμετάλλευσης υδρογονανθράκων. Πρόκειται για τον Πατραϊκό κόλπο και το Δυτικό Κατάκολο (η τρίτη θαλάσσια περιοχή αφορά στα Ιωάννινα).

Οι παραπάνω αξιολογήσεις και διαπιστώσεις ως προς τον βαθμό εφαρμογής των στρατηγικών κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ για τη διοικητική ανασυγκρότηση της ΠΔΕ και τη δημιουργία βιώσιμων διοικητικών ενοτήτων αποτυπώνονται συνοπτικά στον πίνακα που ακολουθεί:

Θεματική ενότητα – πεδίο: 2.3-2: Φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον

A/a	Πεδίο–σημείο αξιολόγησης της εφαρμογής κατεύθυνσης(ων) ΠΠΧΣΑΑ	Βαθμός Αξιολόγησης σημαντικότητας – συνάφειας κατεύθυνσης	Βαθμός αξιολόγησης εφαρμογής της κατεύθυνσης	Διαφορές - αποκλίσεις που προκύπτουν από νεότερα στοιχεία	Παρατηρήσεις / σημειώσεις / σχόλια ως προς την αξιολόγηση και τις ερμηνείες των αποκλίσεων από τις κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ
1.	Ως στόχος προτεραιότητας στο επίπεδο της περιφέρειας τίθεται η προστασία – ανάδειξη των φυσικών οικοσυστημάτων και τοπίων, των αρχαιολογικών χώρων, ιστορικών τόπων και μνημείων πολλά από τα οποία είναι εθνικής και διεθνούς σημασίας, με δημιουργία ενιαίων δικτύων πολιτιστικών διαδρομών και φυσικού περιβάλλοντος κατά ενότητες παράκτιες και ορεινές.	3+	2	Επισημαίνονται οι μεγάλες καθυστερήσεις στην ανάδειξη του πολιτιστικού περιβάλλοντος, καθώς και των αντίστοιχων πολιτιστικών διαδρομών σε κάθε ΠΕ	Παρατηρείται ότι στο ενδιάμεσο διάστημα έχουν προκύψει νέες πολιτικές σε τομείς όπως οι ΑΠΕ και η προστασία του τοπίου, που δεν είχαν συμπεριληφθεί σαν έννοιες στο θεσμοθετημένο ΠΠΧΣΑΑ. Δεν υπάρχουν αποκλίσεις με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές.
2.	Η ορθολογική διαχείριση και προστασία των υδάτινων πόρων κατά κύριο λόγο στις ΠΕ Αιτ/νίας και Ηλείας, που παρουσιάζουν τα σημαντικότερα αποθέματα, με στόχο την καλύτερη δυνατή αξιοποίηση των επιφανειακών υδάτων, τον περιορισμό της εκμετάλλευσης των υπόγειων υδάτων, την προώθηση έργων κατασκευής λιμνοδεξαμενών, ταμιευτήρων, ενεργειακή αξιοποίηση του υδάτινου δυναμικού και ιδιαίτερη αντιμετώπιση των επιπτώσεων από τις εκτροπές των ποταμών Αχελώου και Εύηνου.	3+	2+	Έχουν προωθηθεί αρκετές ενέργειες προς αυτήν την κατεύθυνση, αλλά κυρίως θεσμοθετήσεις νόμων, παρά εφαρμογή τους. Αναμένεται η κατάρτιση των Σχεδίων Διαχείρισης των Λεκανών Απορροής Ποταμών των Υδατικών Διαμερισμάτων της χώρας από το ΥΠΕΚΑ που θα καθορίσει τις επόμενες δράσεις.	Δεν υπάρχουν αποκλίσεις με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές.
3.	Η ανάπτυξη ήπιων παραγωγικών δραστηριοτήτων συμβατών με την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (οικοτουρισμός, βιολογική γεωργία, πολιτιστικές δραστηριότητες κ.α.) καθώς και η ελεγχόμενη άσκηση της υδατοκαλλιεργητικής δραστηριότητας.	3+	1+	Δεν έχει υιοθετεί παροχή μεγαλύτερων κινήτρων σε επιχειρήσεις εναλλακτικού τουρισμού.	Η συγκεκριμένη στρατηγική κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ είναι σε υψηλό βαθμό συνάφειας με τις αντίστοιχες κατευθύνσεις των ΕΠΧΣΑΑ για τον τουρισμό και τις υδατοκαλλιέργειες. Δεν υπάρχουν αποκλίσεις με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές.

4.	Προστασία αξιόλογων τοπίων της φύσης, αξιόλογων αγροτικών τοπίων, δασών, παράκτιων ζωνών κα. από διασπορά δραστηριοτήτων, πυρκαγιές, ανοικτή εξόρυξη κλπ.	3+	1	Δεν υπάρχουν αποκλίσεις με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές, αλλά δεν έχουν προωθηθεί δράσεις προς την κατεύθυνση αυτή.	Επισημαίνεται η σημαντικότητα της συγκεκριμένης κατεύθυνσης λόγω και των φυσικών καταστροφών που προκλήθηκαν στην ΠΔΕ από τις πυρκαγιές στην Ηλεία και την Αχαΐα το 2007, καθώς και τις πλημμύρες και διαβρώσεις που ακολούθησαν. Επιπλέον, επισημαίνεται η απουσία έργων και δράσεων στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος από παράνομες εξορύξεις.
5.	Προστασία του περιβάλλοντος από αστικούς και βιομηχανικούς ρύπους. Προστασία του περιβάλλοντος από γεωργικά απόβλητα (ιδιαίτερα σημειώνονται οι επιπτώσεις των ρύπων των γεωργικών εκμεταλλεύσεων των πεδιάδων Άνω και Κάτω Αχελώου)	3+	1	Δεν υπάρχουν αποκλίσεις με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές.	Επισημαίνονται οι καθυστερήσεις στο σύνολο της χώρας στην αποκατάσταση των χώρων ΧΑΔΑ, αλλά και στην αντιμετώπιση των φαινομένων της ρύπανσης από γεωργικά απόβλητα.

Χρησιμοποιούνται οι ακόλουθοι δείκτες:

Βαθμός σημαντικότητας της κατεύθυνσης και συνάφειας της με εθνικές / πολιτικές / προγράμματα της περιφέρειας: 1 (μικρή συνάφεια), 2 (μέτρια συνάφεια), 3 (μεγάλος – υψηλός βαθμός συνάφειας)

Βαθμός αξιολόγησης της εφαρμογής της κατεύθυνσης: 1 (μηδενικός - μικρός), 2 (μέτριος), 3 (ικανοποιητικός), 4 (υψηλός)

Προτεινόμενα μέτρα, ενέργειες και δράσεις – προοπτικές χωρικής ανάπτυξης

Οι στρατηγικές κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ, προσβλέπουν στην προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της ΠΔΕ, μέσα από τη δημιουργία γεωγραφικών ενότητων. Ο βαθμός εφαρμογής τους αξιολογείται ότι κυμαίνεται σε ικανοποιητικά επίπεδα σε κάποιους τομείς, αλλά όχι σε όλους, όπως φαίνεται και στον παραπάνω πίνακα.

Συγκεκριμένα αν και τόσο η στρατηγική κατεύθυνση του ΠΠΧΣΑΑ, όσο και οι ειδικότερες έχουν πλήρη σύγκλιση με τις ευρωπαϊκές και εθνικές πολιτικές και έχει προχωρήσει η θεσμοθέτηση προστατευόμενων περιοχών και νόμων και πολιτικών προς τις κατευθύνσεις αυτές, εμφανίζονται μεγάλες καθυστερήσεις στην εφαρμογή προγραμμάτων και στην ανάπτυξη δράσεων για την προστασία και ανάδειξη του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος (2). Οι κατευθύνσεις που δεν έχουν εφαρμοστεί είναι η προστασία αξιόλογων τοπίων της φύσης, αξιόλογων αγροτικών τοπίων, δασών, παράκτιων ζωνών κα. από διασπορά δραστηριοτήτων, πυρκαγιές, ανοικτή εξόρυξη κλπ., καθώς και η προστασία του περιβάλλοντος από αστικούς και βιομηχανικούς ρύπους και γεωργικά απόβλητα (βαθμολογίες 1). Με την προοπτική της εφαρμογής του νέου θεσμικού πλαισίου και των ανάλογων πολιτικών, εκτιμάται ότι θα προωθηθούν οι περιβαλλοντικές πολιτικές σε όλους τους παραγωγικούς τομείς.

Η προστασία του περιβάλλοντος αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη διατήρηση της υγείας και την βελτίωση της ποιότητας ζωής του πληθυσμού. Ταυτόχρονα τα οικοσυστήματα αποτελούν έναν δυναμικό παράγοντα ανάπτυξης, που μαζί με κοινωνικές και οικονομικές μεταβλητές, λαμβάνονται υπόψη για την επιλογή των βέλτιστων δημόσιων πολιτικών σε τοπικό, περιφερειακό ή/και διεθνές επίπεδο. Ως εκ τούτου, **το φυσικό περιβάλλον δεν θα μπορούσε παρά να αποτελεί μια στρατηγική κατεύθυνση για την συνολική ανάπτυξη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας.**

Αξιολογώντας όλα τα παραπάνω, αλλά και τον σημαντικό φυσικό και πολιτιστικό πλούτο που διαθέτει η υπό εξέταση περιοχή καθίσταται σαφές ότι:

- α) ο τομέας περιβάλλοντος αποτελεί έναν δυναμικό παράγοντα/προοπτική ανάπτυξης που δεν θα μπορούσε παρά να συγκαταλέγεται στις στρατηγικές κατευθύνσεις για ενδογενή ανάπτυξη της Περιφέρειας Δυτικής Ελλάδας,
- β) οι όποιες ανησυχίες που έχουν δημιουργηθεί στο πλαίσιο της τρέχουσας οικονομικής συγκυρίας της χώρας **δεν θα πρέπει να επηρεάσουν το περιβάλλον της Δυτικής Ελλάδας, ούτε να το αξιοποιήσουν ως μέσο για το ξεπέρασμα της κρίσης με όρους ανάλωσής του,** και
- γ) το περιβάλλον θα πρέπει να αποτελέσει για την Δυτική Ελλάδα πεδίο επενδύσεων σε σαφή προσανατολισμό, στην βάση των αειφόρων προτύπων και πάντα στο πλαίσιο της μελλοντικής στρατηγικής 2014-2020.

Με βάση τις παραπάνω προοπτικές και διαπιστώσεις συστήνονται τα παρακάτω κύρια **μέτρα/ ενέργειες/ δράσεις**, ανά θεματική ενότητα των κειμένων αξιολόγησης (Α.1.1.β.1.2 και Α.1.1.β.1.7):

Φυσικο-γεωγραφική μορφολογία & εδαφολογικά χαρακτηριστικά:

- Διαρρύθμιση και ολοκληρωμένη διαχείριση των παράκτιων ζωνών για την αντιμετώπιση των περιστατικών έντονης διάβρωσης
- Εκτίμηση των μεταβολών στα μορφολογικά και εδαφολογικά χαρακτηριστικά εξαιτίας του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής με τη δημιουργία παρατηρητήριου διαχρονικής παρακολούθησης των μορφολογικών και εδαφολογικών χαρακτηριστικών και σε συνέχεια σύνταξη μητρώου περιοχών που έχουν υποστεί σοβαρές μορφολογικές και εδαφολογικές αλλοιώσεις/ μεταβολές, με σκοπό να δοθεί προτεραιότητα στις δράσεις/ πολιτικές/ προγράμματα αποκατάστασης.
- Περιφερειακό πρόγραμμα διαχείρισης φυσικών ή ανθρωπογενών καταστροφών με σκοπό την διαφύλαξη των μορφολογικών και εδαφολογικών χαρακτηριστικών και ενσωμάτωση των εδαφικών και μορφολογικών μελημάτων στις αντίστοιχες πολιτικές/ δράσεις/ προγράμματα της Περιφέρειας που ενδέχεται να έχουν σοβαρές επιπτώσεις στο έδαφος, ιδίως μάλιστα στις πολιτικές για τη γεωργία, την περιφερειακή ανάπτυξη, τις μεταφορές.
- Χαρτογράφηση των περιοχών με έντονα προβλήματα εδαφικής υποβάθμισης – ιδίως των περιοχών που πάσχουν από ερημοποίησης, διάβρωση και αλάτωση.

Κλιματολογικά δεδομένα:

- Προώθηση της χρήσης Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (αιολική, ηλιακή, υδραυλική, βιομάζα, γεωθερμία, κ.λπ.) ως μέσο για την προστασία του κλίματος.
- Προώθηση δράσεων ορθολογικής χρήσης και εξοικονόμησης ενέργειας σε όλους τους τομείς (μεταφορές, βιομηχανία, κτίρια) ως μέσο για την προστασία του κλίματος.
- Εκπόνηση Περιφερειακού Σχεδίου Προσαρμογής των ευάλωτων περιοχών ανά ΠΕ, δικτύωση με λοιπούς φορείς της ΕΕ και συμμετοχή σε πλατφόρμες διαλόγου και τακτικών ανταλλαγών τεχνογνωσίας.

Φυσικοί πόροι:

- Διατήρηση των νομίμως εξορυκτικών δραστηριοτήτων στις υφιστάμενες περιοχές εκμετάλλευσης και διασφάλιση της δυνατότητας επέκτασης σε περιοχές που εντοπίζονται νέα κοιτάσματα ή ορυκτά με αυστηρή τήρηση των όρων προστασίας του περιβάλλοντος και κατόπιν εξασφάλισης όλων των νομίμων αδειών (π.χ περιβαλλοντική αδειοδότηση).
- Αποκατάσταση των μεταλλευτικών και λατομικών περιοχών μετά την αξιοποίησή τους, με νέες καινοτόμες χρήσεις όπως δημιουργία Θεματικών Πάρκων ή Κέντρων/ Μουσείων Πληροφόρησης.
- Επανακαθορισμός και χωροθέτηση λατομικών ζωνών για την αντιμετώπιση των παράνομων αμμοληψιών και σύνταξη συνολικής Διαχειριστικής μελέτης για υπόδειξη χώρων που μπορεί να γίνονται αμμοληψίες και μετά από εξασφάλιση όλων των αδειών (π.χ. περιβαλλοντική αδειοδότηση). Υλοποίηση και έγκριση μελέτης για την χωροθέτηση υποδομών εύκολης διακίνησης προϊόντων εξορυκτικής δραστηριότητας.
- Εφαρμογή σύγχρονων τεχνικών εκμετάλλευσης και παραγωγής, καθώς και τεχνικών αντιρρυπαντικής τεχνολογίας και αποκατάστασης του περιβάλλοντος.
- Επικαιροποίηση των διαχειριστικών μελετών (π.χ Ειδικές Περιβαλλοντικές Μελέτες, Σχέδια Διαχείρισης) για τις προστατευόμενες περιοχές υπό το πρίσμα των νέων εξελίξεων της σχετικής νομοθεσίας, αλλά και των κατευθυντήριων κειμένων της ΕΕ σε ό,τι αφορά την δυνατότητα χωροθέτησης εξορυκτικών εργασιών.
- Υλοποίηση δράσεων ενημέρωσης του κοινού για την σημασία της αξιοποίησης του φυσικού πλούτου στην τοπική, περιφερειακή και εθνική ανάπτυξη.
- Σύνταξη μελέτης για την Ολοκληρωμένη Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης της ΠΔΕ.
- Προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού (οικοτουρισμός, αγροτουρισμός, ιαματικός τουρισμός, κ.ά).
- Εφαρμογή των Σχεδίων Διαχείρισης των λεκανών απορροής.

Έκθεση σε φυσικούς κινδύνους:

- Δημιουργία Κέντρου Έκτακτης Ανάγκης της πολιτικής προστασίας, σε συνεργασία με τις αρμόδιες υπηρεσίες για τη στρατηγική εσωτερικής ασφάλειας.
- Περιφερειακό πρόγραμμα διαχείρισης και αντιμετώπισης καταστάσεων έκτακτης ανάγκης.
- Προεγκατάσταση των μέσων αρωγής, όσο το δυνατόν πλησιέστερα στις ευπαθείς περιοχές ή άλλως σε περιοχές υψηλού κινδύνου.
- Αξιοποίηση της έρευνας και τεχνολογίας, ιδιαίτερα για την αντιμετώπιση πυρκαγιών και συσχέτιση των κλιματικών μεταβολών με την αύξηση του αριθμού φυσικών καταστροφών (π.χ πλημμύρες, πυρκαγιές).

Αξιόλογα και ευαίσθητα οικοσυστήματα:

- Σύνταξη Ειδικών Περιβαλλοντικών Μελετών για τον χαρακτηρισμό των προστατευόμενων περιοχών⁵, για την οριοθέτηση και τον καθορισμό χρήσεων γης και δραστηριοτήτων (βλ. Π/Δ-γμα θεσμοθέτησης).
- Κατάρτιση Σχεδίων Διαχείρισης και δράσεις, όπου: (α) θα καθορίζονται τα αναγκαία μέτρα οργάνωσης και λειτουργίας για τη διατήρηση των αντικειμένων που προστατεύονται, (β) θα εξειδικεύονται οι όροι και περιορισμοί άσκησης δραστηριοτήτων και εκτέλεσης έργων και (γ) θα προσδιορίζονται αναλυτικά οι κατευθύνσεις και οι προτεραιότητες για την υλοποίηση έργων, δράσεων και μέτρων που απαιτούνται για την αποτελεσματική προστασία, διαχείριση και αποκατάσταση των αντικειμένων που προστατεύονται κατά περίπτωση.

Αξιόλογα τοπία – χαρακτηρισμένοι χώροι

- Ένταξη της πολιτικής του τοπίου στις περιφερειακές και αστικές πολιτικές σχεδιασμού και στις πολιτιστικές, περιβαλλοντικές, αγροτικές, κοινωνικές και οικονομικές πολιτικές.
- Αισθητική προσαρμογή στο πλαίσιο της περιβαλλοντικής αδειοδότησης τεχνικών έργων για τον μετριασμό των επιπτώσεων στο τοπίο (π.χ λατομεία, δίκτυα μεταφοράς ηλεκτρικής ενέργειας, υποδομές τηλεπικοινωνίας, κ.ά).
- Προσδιορισμός ζωνών προστασίας του τοπίου, στις οποίες θα περιορίζεται ή/και θα απαγορεύεται η δυνατότητα δόμησης.
- Υλοποίηση αναπλάσεων με προδιαγραφές ενταγμένες στο ελληνικό τοπίο και την παράδοση της εκάστοτε περιοχής.
- Θεσμοθέτηση διαδικασίας για τη συμμετοχή των πολιτών, των τοπικών και περιφερειακών αρχών, και άλλων ενδιαφερόμενων μερών στον καθορισμό και την εφαρμογή πολιτικών/δράσεων για την προστασία του τοπίου και ενημέρωση/ευαισθητοποίηση της κοινωνίας των πολιτών, των ιδιωτικών οργανισμών, και των δημοσίων αρχών σχετικά με την αξία των τοπίων, το ρόλο τους και τις μεταβολές σε αυτά.

Πηγές ρύπανσης

- Εφαρμογή των δεσμεύσεων που προκύπτουν από τους Εθνικούς και Περιφερειακούς Σχεδιασμούς Διαχείρισης Αποβλήτων (Επικινδύνων ή μη).

⁵ σύμφωνα με τις διατάξεις των άρθρων 18, 19 και 21 του Ν.1650/86, όπως τροποποιήθηκαν και ισχύουν (βλ. Ν.3937/2011)

- Ολοκλήρωση των διαγωνιστικών διαδικασιών για την υλοποίηση των έργων διαχείρισης απορριμμάτων με την μέθοδο ΣΔΙΤ⁶.
- Κατάργηση και εξυγίανση των ανεξέλεγκτων χώρων διάθεσης και χωροθέτηση εγκαταστάσεων για ανακύκλωση απορριμμάτων στην πηγή και εφαρμογή δράσεων για την αξιοποίηση των απορριμμάτων για παραγωγή ενέργειας, για την επίτευξη των κοινοτικών στόχων για ανακύκλωση υλικών (γυαλί, χαρτί - χαρτόνι, μέταλλα, πλαστικά, ξύλο) και για την μείωση των υπολειμμάτων που οδηγούνται σε υγειονομική ταφή, με παράλληλη ενημέρωση ευαισθητοποίηση του κοινού στα ζητήματα μείωσης του όγκου των παραγόμενων απορριμμάτων και της ενίσχυσης της ανακύκλωσης με ταυτόχρονη προώθηση ανταποδοτικών τελών.
- Ολοκλήρωση εγκαταστάσεων βιολογικού καθαρισμού και δικτύων αποχέτευσης όλων των οικισμών με πληθυσμό αιχμής μεγαλύτερο των 2.000 κατοίκων.
- Ενίσχυση των ελέγχων και επιβολή προστίμων σε βιομηχανικές μονάδες (π.χ ελαιολιμνία, τυροκομία, χοιροτροφεία, πτηνοτροφεία, σφαγεία, κ.λπ.) που δεν διαθέτουν σύστημα επεξεργασίας υγρών αποβλήτων ή διαθέτουν και δεν είναι σε λειτουργία.
- Εφαρμογή των προτάσεων που προκύπτουν από το Καλλιεργητικό Πλάνο Δυτικής Ελλάδας για την γεωργία, κτηνοτροφία, αλιεία, ιχθυοκαλλιέργειες, κ.λπ. Ειδικά για τις αγροτικές περιοχές υψηλής παραγωγικότητας: υλοποίηση πολιτικών και αποτελεσματικών μέτρων για την αειφόρο διαχείριση των εδαφικών και υδατικών πόρων, με εξορθολογισμό της χρήσης των αγροχημικών και των συστημάτων άρδευσης.
- Κατάρτιση μητρώου ποιότητας εδαφών και επιφανειακών/ υπόγειων υδατικών πόρων και παρακολούθηση της εξέλιξής τους.
- Συστηματική παρακολούθηση των απολήψεων από επιφανειακά και υπόγεια ύδατα και της ποιότητας όλων των υδατινών σωμάτων (ποτάμιων, λιμναίων, υπόγειων, παράκτιων).
- Λήψη όλων των κατάλληλων μέτρων για την πρόληψη της ρύπανσης των θαλασσών και την οργάνωση κατάλληλου συστήματος αντιμετώπισης της ρύπανσης (σύστημα έρευνας, διάσωσης και αντιρρύπανσης) και εφαρμογή των Κοινοτικών Οδηγιών για τα νερά (Οδηγία 2000/60/ΕΚ, Οδηγία 2007/60/ΕΚ, κ.λπ.).

Για την υλοποίηση των μέτρων/ ενεργειών / πρωτοβουλιών / δράσεων είναι δυνατόν να αξιοποιηθούν τα κάτωθι χρηματοδοτικά μέσα:

Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς 2007 - 2013

- Επιχειρησιακό Πρόγραμμα Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη (ΕΠΠΕΡΑΑ).
- ΕΠ Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα.
- ΕΠ Ψηφιακή Σύγκλιση (δευτερευόντως).
- ΕΠ Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση (δευτερευόντως).
- ΠΕΠ Δυτικής Ελλάδας - Πελοποννήσου - Ιονίων Νήσων.

Για την εφαρμογή της Πολιτικής της Συνοχής στη χώρα, στη νέα προγραμματική περίοδο 2014-2020, προετοιμάζεται η Σύμβαση/Συμφωνία Εταιρικής Σχέσης, δηλαδή «το νέο ΕΣΠΑ».

Εθνικά Στρατηγικά Σχέδια

- Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Αγροτικής Ανάπτυξης (ΕΣΣΑΑ) 2007-2013 (περιλαμβάνεται το πρόγραμμα Leader).
- Εθνικό Στρατηγικό Σχέδιο Ανάπτυξης της Αλιείας (ΕΣΣΑΑΛ) 2007-2013.

Προγράμματα Ευρωπαϊκής Εδαφικής Συνεργασίας

- Διασυνοριακά Προγράμματα: Πρόγραμμα «Ελλάδα-Ιταλία».
- Πρόγραμμα πολυμερούς διασυνοριακής συνεργασίας: Θαλάσσια Λεκάνη της Μεσογείου.
- Διακρατικά Προγράμματα: Μεσογειακός Χώρος, Χώρος Νοτιοανατολικής Ευρώπης.

Άλλα χρηματοδοτικά προγράμματα

- Πρόγραμμα LIFE+: LIFE-Nature, LIFE-Biodiversity, LIFE-Environment, Policy and Governance, LIFE – Information and Communication.
- Χρηματοδοτικός Μηχανισμός Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου (eea grants) .

Ανάγκη αναθεώρησης – εξειδίκευσης ΠΠΧΣΑΑ

Σε ό,τι αφορά τη διαχείριση και προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος της ΠΔΕ, οι κατευθύνσεις του ΠΠΧΣΑΑ **χρειάζονται ευρεία συμπλήρωση και εξειδίκευση που αποτελούν ουσιαστικά αναθεώρησή τους**. Στην Ελλάδα, δεδομένων των τρεχουσών οικονομικών συνθηκών και των υποχρεώσεων που απορρέουν από το Μνημόνιο της χώρας με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα και το Διεθνές Νομισματικό Ταμείο, **εκφράζονται ανησυχίες ότι το φυσικό και πολιτιστικό περιβάλλον διατρέχει τον κίνδυνο να θεωρηθεί βάρος ή άλλως πολυτέλεια ή ακόμη και μέσο για το ξεπέρασμα της κρίσης με όρους ανάλωσής του**. Σε κάθε περίπτωση σε μια οργανωμένη προσπάθεια βιώσιμης ανάκαμψης η **προστασία και διαχείριση του** θα πρέπει να κατέχει κεντρική θέση αφού **αποτελεί απόθεμα ανάπτυξης**.

⁶ Επισημαίνεται ότι στην Ηλεία και στην Αιτωλοακαρνανία: ολοκληρώθηκε η πρώτη φάση των διαγωνισμών και εκκρεμεί η έκδοση αποφάσεων από το ΣτΕ επί των προσφυγών που είχαν υποβληθεί. Στην Αχαΐα: αναμένεται η απόφαση του Δημοτικού Συμβουλίου Πατρών και προετοιμάζεται η πρώτη φάση του διαγωνισμού.

Όπως προαναφέρθηκε, στο θεσμοθετημένο ΠΠΧΣΑΑ δεν υπάρχουν προβλέψεις για δράσεις και έργα ορθολογικής διαχείρισης και εκμετάλλευσης των **ανανεώσιμων πηγών ενέργειας**, με βάση και τις νέες ευρωπαϊκές πολιτικές, καθώς και για την **προστασία του τοπίου**. Επιπλέον, οι μεγάλες καταστροφές από τις πυρκαγιές, τις πλημμύρες κλπ, καθιστούν αναγκαίο τον προγραμματισμό ενός αναθεωρημένου σχεδίου διαχείρισης φυσικών κινδύνων. Εκτός όμως από τους φυσικούς κινδύνους, στην ΠΔΕ εντοπίζεται πληθώρα πιέσεων/ απειλών, ανθρωπογενούς προέλευσης, που μπορεί να δημιουργήσουν σοβαρές και μη αντιστρεπτές βλάβες στο περιβάλλον. Μεταξύ άλλων συμπεριλαμβάνονται οι ελλείψεις στις υποδομές διαχείρισης στερεών απορριμμάτων και υγρών αποβλήτων, η συμβατική γεωργία, η υπερβόσκηση, οι παράνομες απολήψεις υδάτων, οι αμμοληψίες, η αστική και βιομηχανική ρύπανση, οι εξορυκτικές δραστηριότητες, τα μεγάλα τεχνικά έργα, οι φυσικές καταστροφές, κ.ά.

Σημαντικό θεωρείται η αναθεώρηση των κατευθύνσεων του ΠΠΧΣΑΑ να γίνει και πάλι με εξειδίκευση κατά γεωγραφικές ενότητες (παράκτιες και ορεινές), με σεβασμό στις ιδιαιτερότητες της κάθε περιοχής (βάση και της ευρωπαϊκής πολιτικής για το τοπίο). Ειδικά στον παράκτιο χώρο που δέχεται και τις περισσότερες πιέσεις, λόγω των μεγαλύτερων δεικτών ανάπτυξης, δεδομένου του πλούσιου και ιδιαίτερα αξιόλογου φυσικού περιβάλλοντος (βλ. παραλιακά δάση, υγρότοποι, αμμώδεις ακτές και αμμοθίνες, ελώδεις ακτές, φυσικοί φράχτες με φρύγανα, κ.ά), καθώς και των ιδιαίτερα σημαντικών προστατευόμενων περιοχών εθνικής, ευρωπαϊκής ή διεθνούς σημασίας, καθίσταται αναγκαία η λειτουργική αναβάθμιση και ενδυνάμωσή του.

Προοπτικές για την αειφορική ανάπτυξη της ΠΔΕ

Η ανάδειξη και αξιοποίηση των φυσικών και πολιτιστικών πόρων μπορεί να αποτελέσει πεδίο επενδύσεων με σαφή κοινωνικό προσανατολισμό που να απευθύνεται στο σύνολο του πληθυσμού. Σε συνδυασμό με πολιτικές τόνωσης της περιφερειακής ανάπτυξης το περιβάλλον δύναται να αποτελέσει παράγοντα υπέρβασης της κρίσης και μετάβασης σε ένα παραγωγικό υπόδειγμα βασισμένο σε περισσότερο αειφορικά χαρακτηριστικά και σε μικρότερης έντασης καταναλωτικά πρότυπα, προσαρμοσμένα στις παραγωγικές δυνατότητες της ελληνικής οικονομίας και κοινωνίας.

Οι προοπτικές για την αειφορική ανάπτυξη της ΠΔΕ που προκύπτουν από την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος είναι:

- Η διαχείριση και ανάδειξη του σημαντικού αριθμού προστατευόμενων περιοχών (Ramsar, Μνημεία Παγκόσμια Κληρονομιάς, περιοχές Σύμβασης Βαρκελώνης, Βιογενετικά Αποθέματα, Αισθητικά Δάση, Διατηρητέα Μνημεία της Φύσης, Καταφύγια Άγριας Ζωής και Εκτροφεία θηραμάτων, ΕΖΔ και ΖΕΠ για την ορνιθοπανίδα, Εθνικά Πάρκα).
- Η αξιοποίηση, ανάδειξη και σύνδεση σε δίκτυα του σημαντικού αριθμού αρχαιολογικών χώρων, μνημείων και ιστορικών τόπων – ορισμένα εκ των οποίων και παγκόσμιας εμβέλειας και σημασίας - που γειτνιάζουν ή εμπεριέχουν αξιόλογα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος.
- Η ορθολογική εκμετάλλευση του πλούσιου αποθέματος σε φυσικούς πόρους, ορυκτός πλούτος⁷ πυκνό δίκτυο επιφανειακών υδατικών πόρων που αποτελείται από λίμνες, λιμνοθάλασσες, ποτάμια, χείμαρρους, κ.ά. **Λαμβάνοντας υπόψη την τρέχουσα οικονομική κατάσταση της χώρας η αξιοποίηση αυτή καθίσταται επιτακτική υπό την προϋπόθεση πάντα της ορθολογικής διαχείρισης και της προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος.**
- Η έρευνα και εκμετάλλευση υδρογονανθράκων στον Πατράϊκό κόλπο και το Δυτικό Κατάκολο (στην ΠΔΕ απαντώνται οι 2 από τις 3 θαλάσσιες περιοχές, στις οποίες θα παραχωρηθούν τα δικαιώματα. Η τρίτη θαλάσσια περιοχή αφορά στα Ιωάννινα).
- Οι εξαιρετικά σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης διαφόρων οικονομικών δραστηριοτήτων, σε σχέση με την ανάδειξη κυρίως του τουρισμού και της αλιείας, στις εκτεταμένες ακτές και παραλίες, του δυτικού μετώπου της ΠΔΕ, από Αιτωλοακαρνανία έως Ηλεία, νότια της Αιτωλοακαρνανίας και βόρεια της Αχαΐας.
- Η ανάδειξη των αξιόλογων οικισμών/τμημάτων οικισμών της ΠΔΕ, με την εφαρμογή των προτάσεων που θα προκύψουν από τις μελέτες που έχουν προκληρυχθεί από το ΥΠΕΚΑ, με τον τίτλο «Μελέτες μορφολογικών κανόνων δόμησης και αρχιτεκτονικής».

⁷ Βλ. λιγνιτοφόρα λεκάνη στην περιοχή των Καλαβρύτων, λιγνιτοφόρα λεκάνη στην ευρύτερη περιοχή Ζαχάρως, βιομηχανικά ορυκτά (γύψος) στην Αιτωλοακαρνανία, λατομικά μάρμαρα και αδρανή, μεταλλεία ενεργειακών ορυκτών, Γεωθερμικό Πεδίο Χαμηλής Θερμοκρασίας στην Ρίζα Αντιρρίου Αιτωλοακαρνανίας, κ.α.